

SAYI: 1 1987/1

MİLLİ SARAYLAR

Dolmabahçe Sarayı'nın Salon ve Odaları Üzerine

ZARİF ORGUN
Arşiv Uzmanı

DOLMABAHÇE SARAYI'NIN salon ve oda kapılarının dış taraflarında numaralar bulunmaktadır. Saray'ın yapılması, döşenmesi tamamlanıp oturulmaya başlandıktan sonra oda ve salonlarının süsleme özellikleri yanında kullanma şekillerine göre de isimlendirildikleri anlaşılmaktadır. Saraylarda bu iş yalnızca Dolmabahçe Sarayı'na mahsus değildir. Beylerbeyi Sarayı'nın, Yıldız Sarayı/Şale'nin, Küçüksu Kasrı'nın oda ve salon kapıları da numaralıdır.

Bu yazımıza ekli listede padişahlık dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarda Dolmabahçe Sarayı'nın odalarının kimler tarafından ve ne amaçla kullanıldığına ait bilgiler verilmiştir. Bu çalışmalar kapılarında numaralar bulunan diğer saraylarda da sürdürülecek, oda ve salonlarının padişahlık dönemindeki adları ve cereyan eden olaylar tesbit edilerek dökümleri yapılacaktır.

Sultanatın, arkasından da hilafetin kaldırılması, Hazine-i Hassa'nın tasfiyesi üzerine millet mali olan sarayların içerisindeki sanatsal ve tarihi değeri olan eşyanın tesbitine başlanmış ve bu işin kısa zamanda gerçekleştirilmesi için

komisyonlar kurulmuştur. Bu komisyonların çalışmaları bugün baştan ele alınmış olup Milli Saraylar'ın eşası müzeoloji anlayışına göre düzenlenmeye başlanmıştır.

Sultan Abdülmecit tarafından yaptırılmış olan Dolmabahçe Sarayı'nın, Hazine-i Hassa Nezareti Binası yapılınca *Hazine Kapısı* adını alan *Kordon Kapısı*, üzerindeki *Ziver*'in aşağıya aynen alıp değerlendirdiğimiz kitabesinden anlaşılacağı üzere, H.1272/M.1856 senesinde tamamlanmıştır.

Ceride-i Havadis gazetesinin 7 Şevval 1272 (11 Haziran 1856) tarihinde yayınladığı yazida Dolmabahçe Sarayı'nın döşenmesinin bittiğini ve Sultan Abdülmecit'in 7 Haziran 1856 Cuma günü bu yeni sarayına taşındığını ve ertesi günü devlet erkânını da yine bu Saray'da kabul ettiğini yazmaktadır.

Ziver Paşa tarafından nazmedilen Ta'lîk hathî kapı kitabesi ise H.1272/M.1856 tarihli olup bu tarihin, kitabının güherveş noktalı harflerinin ebcedle değerlendirilmesiyle bulunacağı anlatılmıştır. Musahip ve şair

olan Ferik Ziver Paşa, Abdülmecit ile annesi Mihrışah Sultan'ın yaptırdıkları bütün çeşme ve binalarına şiir yolu ve ebced hesabıyla tarihler düşürmüştür. Dolmabahçe Sarayı'nın Hazine Kapısı üzerindeki Ta'lik hatlı kitabenin son misrainın noktalı harflerinin değeri toplandığında da H.1272/M.1856 tarihi çıkmaktadır:

ذهب آینه و ش سنك مصيقلن بن قيلدى
مزين ايسلون كهروش باني تارخ

سر عبد الجيد خان انه كورسون چوق صفائ نو
مقام شوكت اوللدى مسعدته بو سرای نو

١٢٧٢

Zehî âyineves seng-i musaykaldan bina kıldı
Müzeyyen eylesün Ziver gühereş babını tarih

Ser-i Abdülmecid Han anda görsün çok sefa-i nev
Makam-ı şevket oldu mes'adele bu saray-ı nev

1272

ن ی ب ت ت ی ش ق
100+300+10+400+400+2+10+50=1272

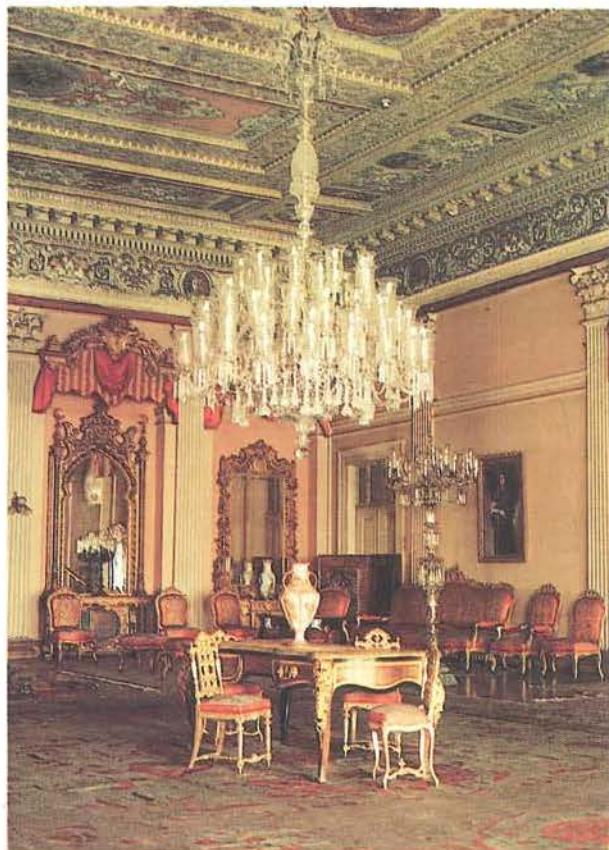
Dolmabahçe Sarayı Saltanat Kapısı'nın dış ve iç yüzünde, Valide Kapısı'nda olduğu gibi yalnız Abdülmecit Han'ın tarihli tuğraları vardır, kitabe yoktur.

Saltanat Kapısı'ndan yalnız Padişah at veya araba ile içeri girebiliirdi. Onun dışındaki içeriye ancak yaya olarak, o da izinle girebilirlerdi. Beylerbeyi, Çırağan ve Yıldız Saraylarında da aynen böyledi. Sultan Abdülaziz zamanında kendisine Misir Hükümdarı süsü vermek isteyen Hidiv İsmail Paşa Dolmabahçe Sarayı Saltanat Kapısı'ndan arabası ile içeri girebilmek için binlerce liralık rüşvet dağıtmış ise de başaramamış, kapının eşiğinde arabasından indirilip içeriye yaya yürütülmüşdür. Yalnızca Padişah'la Valide Sultan araba ile bu kapidan geçebilirlerdi ve onların arabacalarının elbiseleri altın sırma işlemeli ve altın düğmeli olabilirdi.

II. Abdülhamit, amcası Abdülaziz'in ve ağabeyi V. Murat'ın içerisinde hal edildikleri, tahttan indirildikleri, denizden ve karadan saldırıyla açık, müdafaasız Dolmabahçe Sarayı'nda oturmayı kendisi için emniyetli bulmamış ve 7 Nisan 1877 günü ikâmetgâhını Yıldız Sarayı'na nakletmiştir. Mabeyn feriki Said Paşa hâtıratında bu taşınma olayını şöyle anlatır:

7 Nisan 1293, yani bugün, Beşiktaş Saray-ı Hümâyunu'ndan Yıldız Kasr-ı Hümâyunu'na bütün bütün nakl-i hümâyun vuku' bulup, Yıldız Saray-ı Hümâyunu ismi verilmiştir. Saat 8'de Kasr-ı Hümâyun-u mezbura muvassat ettil. Benim ikâmetime mahsus olmak üzere Harem-i Hümâyun duvarının arkasında ve bağ içindeki odayı efendimiz ihsan buyurdular.

İstanbul'un fethinde şehrin durumunu, zaptettiği bu yeni beldede kendi nam ve şanına yakışır, oturabileceği bir yer bulamayan Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'da bulunduğu müddetçe orduğâhında kalmış, şehirden ayrılmadan evvel yaptığı toplantıda vezirlerine, paşalarına "Bundan sonra tahtım burasıdır" diyerek İstanbul'u başkent ilan

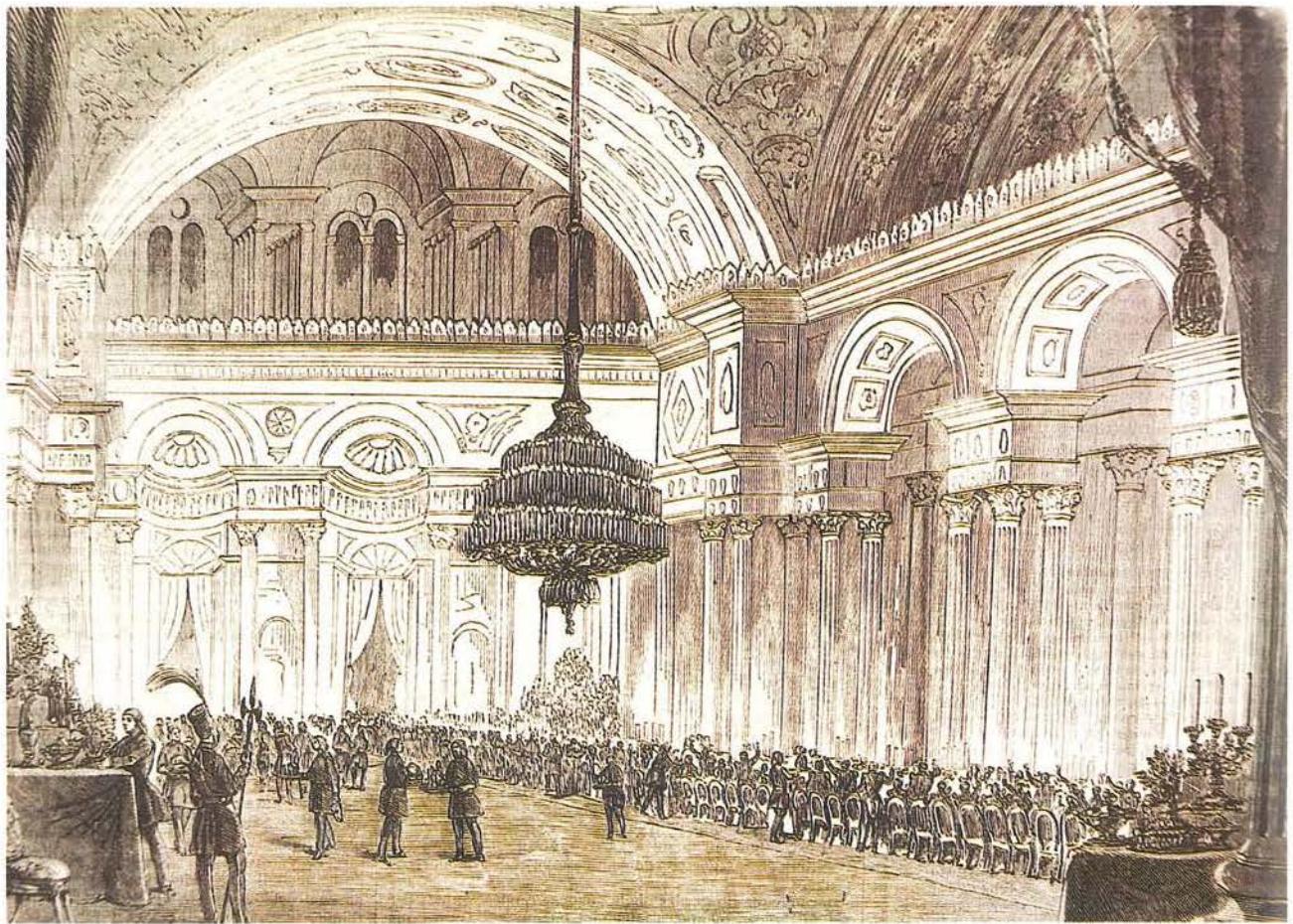
Atatürk'ün de katıldığı ilk yeni harf çalışmaları (1927) Dolmabahçe Sarayı Süfera Salonu'nda yapılmıştı (solda). Dolmabahçe Sarayı Harem'inde Pembe Salon. Atatürk'ün, hastalığı sırasında bu salonu ferah bulduğu için bir süre burada istirahat ettiği söylenir (üstte).

edip harap şehrin ve surlarının derhal imarını emretmiştir. Şehirde imar faaliyetlerine derhal başlanmış, surların yıkılmış kısımları onarılarak şehrin muhafazası sağlanmış, padişahla ailesinin ikametleri için de Bizans'ın Forum Tauri mevkiinde (bugünkü İstanbul Üniversitesi merkez binası) etrafı çift duvarla korunmalı bir saray yapılmıştır. Bir müddet sonra tekrar İstanbul'a gelen, şehirde gezerken Sarayburnu mevkii ve manzarasının güzelliğini gören Fatih, Uzun Hasan seferi dönüşü bu yere yeni bir saray daha yaptırmıştır. Bu yeni saray da iç içe iki kale ile muhafazalandır.

Bizanslılar zamanında sur içi bir şehir olan İstanbul (Konstantiniyye) bu durumunu bir müddet daha muhafaza ederse de sur içi ve dışı sahalarla iskân faaliyetleri Fatih devrinde hemen başlamıştır.

Şehre yakınlığı, bahçeleri, mesireleri ile halkın da ilgisini çeken Haliç kıyıları Boğaziçi'nden çok evvelraiget görmüş padişahlar tarafından saraylar, köşkler yaptırılmıştır. Örneğin Haliç'deki Bahariye Sarayı, padişahların baharda oturdukları bir yer olduktan başka devlet protokolünde de yer alır.

Hasbahçeleri ve biniş kasırları ile Boğaziçi kıyılarını daha sonra görmekteyiz. Divan şairleri hep Haliç'den bahsederlerken Boğaziçi hakkında tek misra söylememiştir. Zamanla padişahlar tarafından İstanbul'un muhertil mahallelerinde köşkler, yalılar inşa edilmişse de

devletin resmi ve dinî törenleri yine de Topkapı Sarayı'nda yapılmaya devam edilmiştir.

Fakat Dolmabahçe Sarayı 1856'da resmen açıldıktan sonra Ramazan ayının 15'inde yapılan Hırka-i Saadet ziyaretinin Topkapı Sarayı'nda yapılmasına devam edilmiş, diğer törenler sultanın yeni sarayına alınmış ve bu Saray'ın özelliklerinden biri olan muhteşem Muayede Salonu'nda yapılmaya başlanmıştır. Sultan II. Abdülhamit döneminde yalnız bir defa 25 Ocak 1907'ye isabet eden Kurban Bayramı muayedesini Yıldız'da yapılmıştır.

DOLMABAHÇE SARAYI'NIN BAZI SALON VE ODALARI

Dolmabahçe Sarayı'nın tüm mekânları içinde bazı salon ve odaları kimi zaman özgün işlevleri, kimi zaman da içinde geçmiş olan tarihî olaylara bağlı olarak Saray tarihi içinde önem kazanmışlardır.

Muayede Salonu

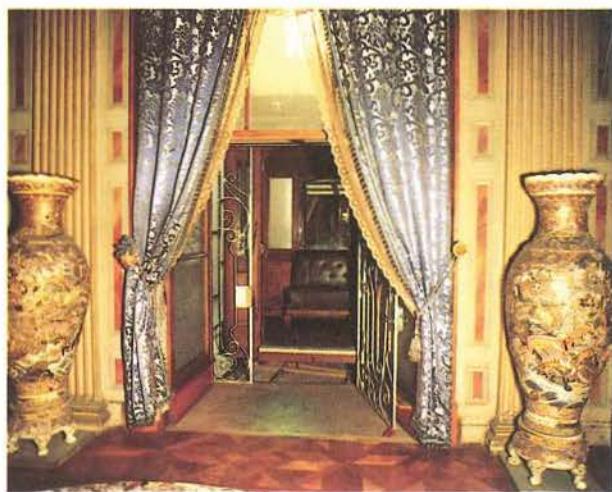
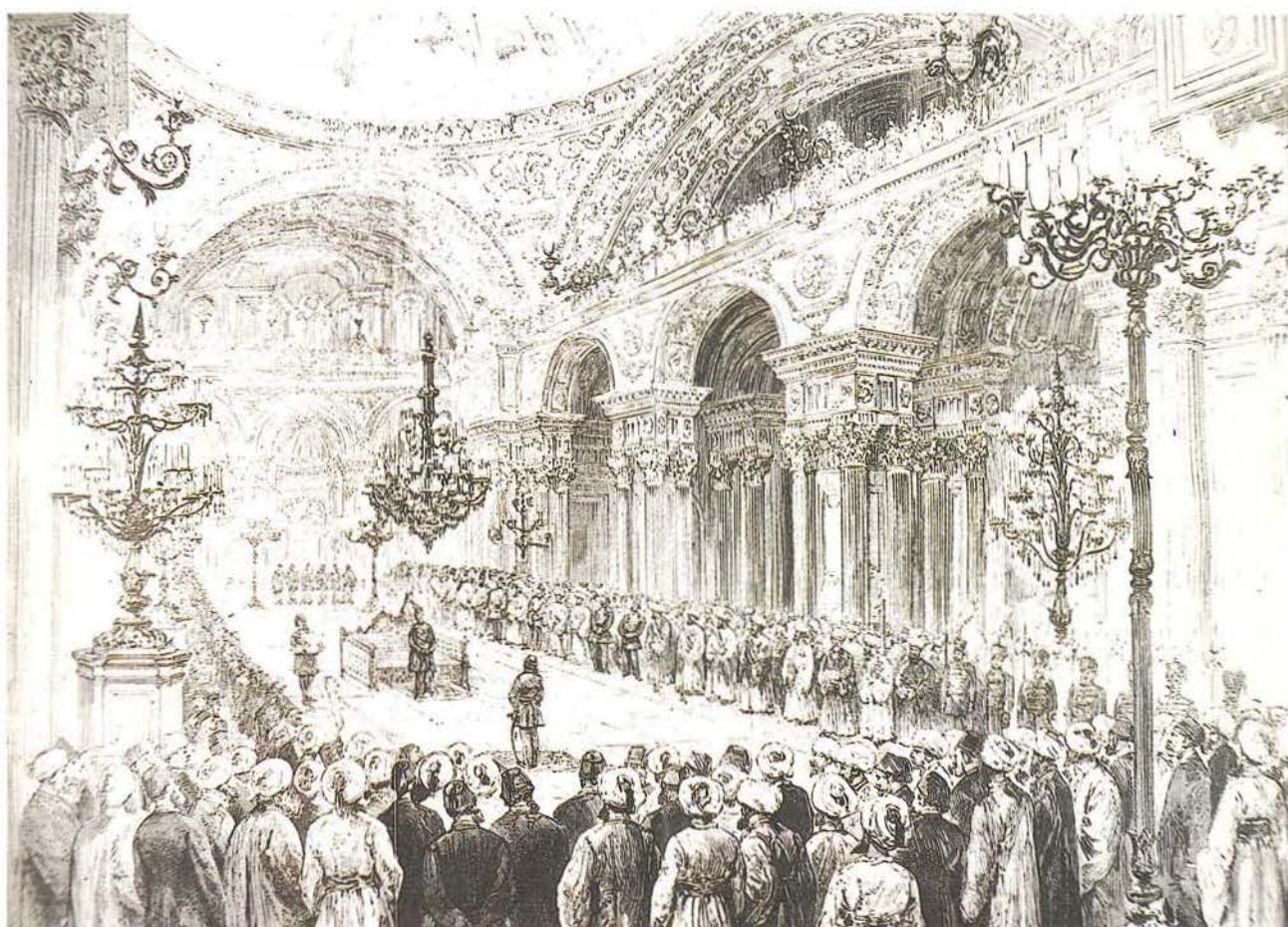
Saray'ın aşağı yukarı ortasına rastlayan, adını *bayramlaşma* anlamına gelen *muayede* kelimesinden alan bu görkemli salonda yapılan törenleri seyre gelen sultanlar, kadınefendiler, elçiler, yabancılar sandalyelere otururlardı. Topkapı Sarayı'ndan altın taht getirilir, bahçe tarafındaki kısma yerleştirilirdi. Buranın tam karşısına gelen loca da kordiplomatik için hazırlanırı.

Padişahlar, Bayram Namazı'ndan sonra Muayede Salonu'nun köşe odalarında dinlenirler ve salonda sadece hanedan mensupları, vekiller, teşrifata dahil yüksek dereceli memurlar bulunur ve bunlar sırayla tahtın önüne gelerek Teşrifatı Efendi'nin tuttuğu saçlığını öperlerdi.

1856 yılında Abdülmecit burada Fransız mareşali Pélißier şerefine büyük bir ziyafet vermiş, Macaristan İmparatoru François Joseph şerefine de burada bir resmi kabul düzenlenmiştir.

II. Abdülhamit'in Muayede Salonu'nda yapılan bayramlaşmalarında tahtın sağına Saltanat Veliahtı Mehmet Reşat Efendi geçer ve ayakta dururdu. Sonra yaş sırasına göre şehzadeler dizilirlerdi. Onların ardından evlenme tarihlerine göre damatlar, paşalar, beyler ve yaş sırasıyla sultanzadeler sıralanırlardı. Tahtın sağ ön tarafında Şeyhülislâm, ardında Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, bunların arkasında kazasker payesindeki ulema, sonra İstanbul payeli ulemalar dizilirlerdi. Tahtın sol tarafında protokole göre saray erkânı yerini alırı. Sadrazam, sonra nazırlar, ardından vezirlik payesini aldıkları tarihe göre kidem sırasıyla vezirler ve müşirler ile daha aşağı rütbedeki mülkü ve askerî rical ve erkân gelirdi.

Cülsus töreni muayede töreninin hemen hemen aynısı idi. Padişah bayram muayedelerinde de kullanılan altın tahta oturur, yalnız ulema ayağa kalkardı. Tahtın saçlığını

L'Illustration Dergisi, 9.8.1856, cilt XXVIII, sayı 702, sayfa 81'de yayınlanmış olan gravür. Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu'nda Sultan Abdülmecit'in Mareşal Pélissier onuruna verdiği yemek (solda). L'Illustration Dergisi, 7.4.1877, cilt LXIX, sayı 1780, sayfa 216-217'de yayınlanmış olan gravür. Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu'nda 19 Mart 1877'de Meclis-i Mebusan'ın açılışı (en üstte). Dolmabahçe Sarayı Harem'inde Mavi Salon'un aydınlatık boşluğununa, Atatürk'ün hastalığının ağırlaştığı dönemlerde yapılmış olan asansör (üstte).

Tanzimat'tan sonra mabeyn müşiri tutardı. Ulema dışında askeri ve mülki erkân rütbe ve kıdem sırasıyla iki elliye saçağı tutar, öper başlarına koyarlardı. Padişah evvela Veliyah'tın, sonra yaş sırasına göre şezadelerin tebriklerini kabul ederdi.

İç muayede ise padişahın, kadınlarının bayram tebriklerini kabulüdür. Valide Sultan'dan başlayarak, gerek hanedan mensuplarının, gerek yüksek rütbeli devlet memurlarının hanımları padişahın bayramını tebrik ederlerdi. II. Abdülhamit devrinde iç muayede Dolmabahçe Sarayı'nda değil, Yıldız Sarayı'nda olurdu. Dolmabahçe'de muayedeyi bitiren Padişah Yıldız'a gelir, orada hanımlar Padişah'ı eteklerler, taht saçlığını öpmeleridir. Tebrik sırasında Padişah istediği hanımla konuşurdu. Kadınların tebrikleri sırasında da Muzika-i Hümâyûn марşlar çalardı.

II. Abdülhamit'in bir muayedesinde meydana gelen depremde Muayede Salonu'nun muhteşem avizesinin alt kısmı yere düşmüş ve salonun içi sıra sıra kırıklarıyla dolmuştur. Bu salonda geçen önemli olaylardan biri de 19 Mart 1877'de II. Abdülhamit'in ilk Meclis-i Mebusan'ı burada törenle açmasıdır.

Muayede Salonu'nun bahçe üzerinde bulunan sol tarafındaki oda II. Abdülhamit döneminde kendisinin törenden gizlice ayrılabilmesi için tadil edilen ve bahçe

Atatürk'ün öldüğü oda ve yatağı

tarafına merdiven yapılmış olan odadır. Bu merdivenden Atatürk'ün cenaze töreninde katafalkın önünden geçip Muayede Salonu'nun terkedilmesi sırasında faydalانılmıştır.

Dolmabahçe Sarayı'nın en üzünlü anı hiç şüphesiz bütün Türkiye'yi eleme boğan 10 Kasım 1938 tarihidir. Atatürk'ün cenaze namazı bu salonda kılınmış ve cenazesi katafalka konularak halkın ihtişam ziyaretinde bulunması sağlanmıştır.

Medhal Salon

Dolmabahçe Sarayı'nın dış Mabeyn bölümünün giriş salonu olan Medhal Salon Cumhuriyet döneminde önemli olaylara sahne olmuştur. 27 Eylül 1932'de Türk Dil Kurultayı, 20-25 Eylül 1937'de ise Türk Tarih Kongresi ilk kez bu salonda toplanmıştır.

Süfera Salonu

Padişahlık döneminde yabancı ülke elçilerinin resmi kabullerinin yapıldığı, Saray'ın en görkemli salonlarından birisidir. Fransız büyüğölçisi M.de Noailles, İngiliz Büyüüğölçisi Layard, Avusturya Elçisi Compte Zichy, İtalya Elçisi Galonya, Alman Maslahatgüzarı Dr. Boch, İran Maslahatgüzarı Mirza Cevat Han II. Abdülhamit'in bu salonda kabul ettiği misafirleridir. 1927'de Atatürk'ün gelişiley yeni harf çalışmalarına da bu salonda başlamıştır.

Zülveçheyn

Saray'da iç ve dış mabeyni birleştiren ve Zülveçheyn adı verilen salon toplu olarak namaz kılınan, mevlut okutulan, nikah kıyalan, kimi zaman da resmi törenlere sahne olmuş bir yerdir.

Saray'ın içinde zemin kattaki -Binek Salonu sayılmazsa- tavanı oval biçimde yapılmış tek salon olma özelliğine de sahip olan Zülveçheyn, padişahlık devrinde, Atatürk ve İnonü zamanında çeşitli ziyafetlerin de verildiği bir yer olarak kullanılmıştır.

Mavi Salon

Dolmabahçe Sarayı'nın oda, salon ve sofaları arasında, süslemelerinin değişik görünüş ve renklerine göre de

değerlendirilmiş olanları vardır. Örneğin duvar ve tavan süslemeleri mavi olduğu için 67 numaralı salona Mavi Salon denilmiştir. Tavan süslemelerini tamamlayan kırmızı beyaz kristalden yapılmış 54 mumlu avize buraya ayrı bir özellik ve güzellik vermektedir.

Mavi Salon, Saray'ın yapıldığı devirden beri bir çok törene sahne olmuştur. Abdülmecit, Mavi Salon'da kadınlarıyla çocukların bayram tebriklerini, Abdülaziz sultanlığı müddetince kadınların, sultanların tebriklerini, Mehmet Reşat da cülaus neşesi içinde, harem kızlarından oluşan bando takımının çaldığı marşlar eşliğinde halkını burada kabul etmiştir.

Mavi Salon'un aydınlatığının orta kısmına Atatürk'ün hastalığının ağırlaştığı dönemlerde bir asansör yapılmıştır.

Buradaki hamamın çıkışında bulunan karanlık koridor dan tekrar Mavi Salon'a gelinir. Mavi Salon'un köşesinde yer alan Sultan Abdülaziz'in yatak odasında bulunan karyola, koltuk ve kanepeler Abdülaziz'in cüssesine uygun olarak oldukça büyük yapılmışlardır.

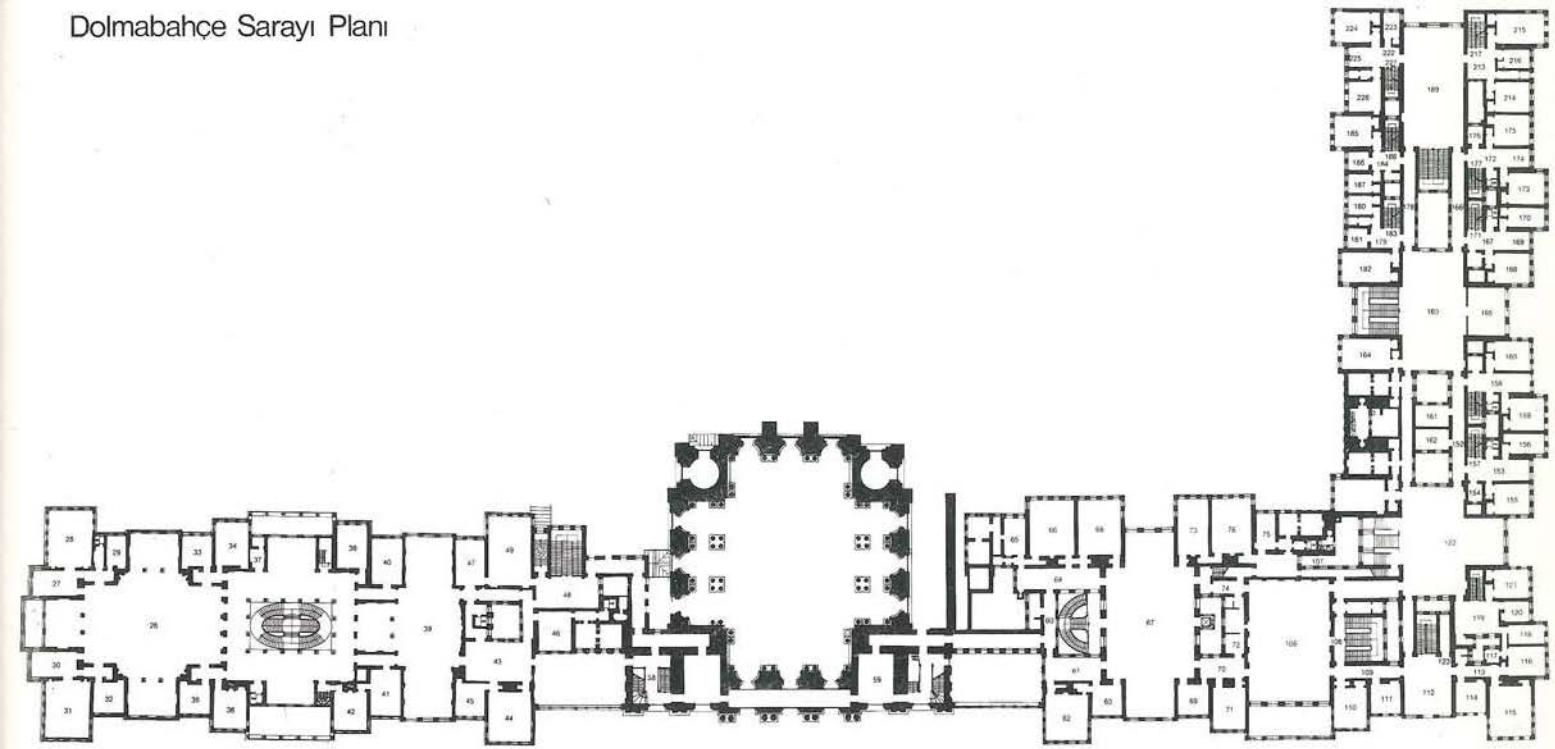
Buradan Halife Merdiveni'ne ulaşılır, kara ve denize iki çıkışlı büyük bir salona, Abdülmecit'in yatak odası diye gösterilen odayı da geçtikten sonra Saray'ın en görkemli salonu Muayede Salonu'na gelinir.

Pembe Salon

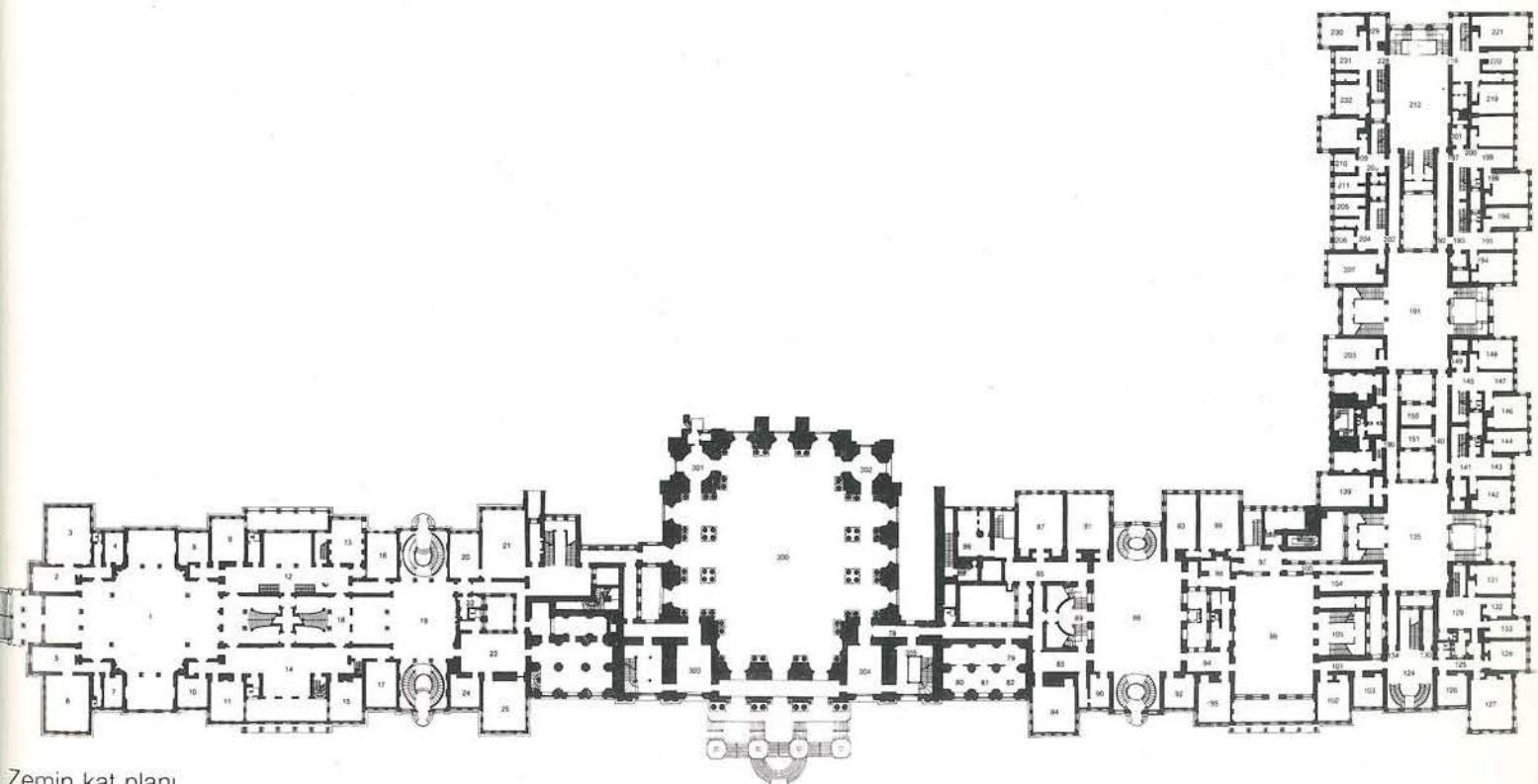
Duvarlarının renginden dolayı bu ismi almış olan Pembe Salon'da harem kadınları toplanıp biraraya gelirlerdi. Salonun ortasındaki büyük Hereke halısı ve Abdülmecit tuğralı masa, 60 mumlu avize ve odanın dört köşesine yerleştirilmiş kristal sütunvari şamdanlar odanın ahenkli görünüşünü tamamlamaktadır.

Atatürk'ün, hastalığı sırasında bu salonu çok ferah bulduğu için şezlongunu vefat ettiği 71 numaralı odadan buraya taşıtıp bu salonda istirahat ettiğini söylenir. □

Dolmabahçe Sarayı Planı

Birinci kat planı

Zemin kat planı

DOLMABAHÇE SARAYI'NIN SALON VE ODALARININ LİSTESİ

1924 yılında yapılan bir tespitte Osmanlı döneminden gelen eski harflerle kayıtlı oda numaraları esas alınarak bu mekanlar belirlenmiş. Cumhuriyet döneminde bu numaralar yeni harflerle değiştirilmiştir. Aşağıdaki liste 1924 yılında tespitin tutanağına dayanarak 1986 yılında Zarif Orgun, Arzu Karamanı, Güller Karahüseyin ve Hakan Gülsün tarafından yerinde yapılan çalışmalar sonucu oluşturulmuştur.

Somaki Oda

KULLANIMI ve/veya ADI		KULLANIMI ve/veya ADI	
CUMHURİYET Oda No ¹	ÖNCESİ	CUMHURİYET DÖNEMİ	CUMHURİYET ÖNCESİ
SELÂMLIK			
*1	Medhal Salon	İlk Dil Kurultayı (27.9.1932)	*19 Küçük Binek Salonu
		İlk Tarih Kongresi (20-25.9.1937)	*20 Yaverlerin Yatak Odası
*2	Oda	Büro	*21 Mescit
*3	Vüknelâ odası	1927'den sonra konuklar- nın bekleme odası	*22 Aralık
*4	Sertabib Odası	Muhafiz Odası	*23 Sofa
*5	Misafir Odası Medhali	Bekleme Odası	*24 Seryaver Odası
*6	Misafir Odası	Başyaver Odası	*25 Yaverler Odası
*7	Özel Katip Odası	Yaver Odası	*26 Süfera Salonu
*8	Seccadeci ve Esvabcıba- şlarının Yatak Odası	Atatürk döneminde Kumandanlık Yatak Odası; İsmet İnönü dö- neninde Lütfi Bey'in Ya- tak Odası	*27 Misafir Odası Medhali
		Beyler Yatak Odası, Özel Kalem Yatak Odası	*28 Misafir Odası
*9	Seccadeci ve Esvabcıba- şlarının Vazife Odası	Özel Kalem Odası	*29 Dinlenme Odası ²
*10	Mabeynciler Odası	Genel Sekreter Odası	*30 Kırmızı Oda'nın Medha- li
*11	Baş Mabeynici Odası	Özel Kalem Yemek Oda- si	*31 Kırmızı Oda
*12	Erkân Yemekhanesi	Genel Sekreter Hasan Rıza Bey'in Yatak Odası	*32 Dinlenme Odası ³
*13	Eski Musahibler Odası		*33 Seccade Odası
*14	Yazı Mahalli-Çinilik Kımı		*34 Yemek Odası
*15	Baş Kâtîp Odası	Yazi İşleri Odası	*35 Veliaht Odası
*16	Mabeyncilerin Yatak Odası	Atatürk döneminde Bey- ler Yatak Odası; İsmet İnönü döneminde Genel Sekreter'in Yatak Odası	*36 Veliaht'in Dinlenme Odası ⁴
*17	Kâtîplerin Odası	Özel Kalem Bürosu	*37 İbrikdar Odası
*18	Büyük Merdiven'in (Kristal Merdiven) alt sahanlığı		*38 Camekanlı Oda
			*39 Zülvehçeyn

KULLANIMI ve/veya ADI		KULLANIMI ve/veya ADI	
Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ	Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ
CUMHURİYET DÖNEMİ		CUMHURİYET DÖNEMİ	
**40	Veliaht'ın Kabul Odası ⁵	**74	Koridor ve Hamam
**41	Somaki Oda Medhali ⁶	Elbise Odaları Medhali	
**42	Somaki Oda	Hamam	
**43	Halife Abdülmecit Efendi Kütüphanesi	**76	Elbise Odası
**44	Halife Abdülmecit Efendi Odası	77	Musandra ¹⁵
**45	Namaz Odası	*78	Alt Kat Koridor
**46	Hünkar Hamamı	*79	Musahiplerin Nöbet Odaları Medhali
**47	Sarı Oda (Müzik Odası) ⁷	*80	Musahiplerin Yemek Odası
**48	Yabancı Devletler Hükümdarları ve ailelerinin resimlerinin bulunduğu yer	*81	Musahiplerin Yatak Odası
**49	Müzik Odası ⁸	*82	Musahiplerin Nöbet Odası
50	Camlı Köşk Yoluna inen merdiven	*83	Yemek Odası Medhali
**51	Camlı Köşk Medhali ⁹	*84	Yemek Odası ¹⁶
**52	Camlı Köşk	*85	Bekleme ve Yemek Odası
**53	Camlı Köşk'ün camekan kısmı	*86	—
**54	Camlı Köşk'ün alt kısmı	*87	Atatürk döneminde hizmetçi kadınlar Yatak Odası
**55	— ¹⁰	*88	Harem Binek Salonu ¹⁷
**56	— ¹¹	*89	Halife Merdiveni
**57	Koridor	*90	Nöbet Odası
**58	Muayede Salonu Merdiven aralığından yapılmış oda	*91	Sakalı Şerif Odası, Şehzadelerin Okuma Odası ¹⁸
**59	Muayede Salonu merdiven aralığından yapılmış oda	*92	—
HAREM		*93	Sedefli Oda ¹⁹
**60	Haremin üst kat I. Medhali	*94	Koridor
**61	Haremin üst kat II. Medhali	*95	—
**62	Valide Sultan Kabul Odası ¹²	*96	Alt kat II.Salon
**63	Valide Sultan Yatak Odası ¹³	*97	Çamaşırhane
**64	Resim ve Hazine Odaları Sofaları	*98	Medhal
**65	Hazine Odası Medhali	*99	Ütühane
**66	Resim Odası	*100	Aralık mahalli
**67	Mavi Salon ¹⁴	*101	Koridor
**68	Mavi Oda	*102	—
**69	Pembe Oda	*103	Dürrü Şehvar'ın Yatak Odası ²⁰
**70	Yatak Odası Medhali	*104	Koridor
**71	Yatak Odası	*105	Merdiven
**72	Banyo	**106	Pembe Salon ²¹
**73	Sarı Oda	**107	Koridor
		**108	Aralık Mahalli
		**109	Koridor
		**110	Birinci Kadınefendi Yatak Odası ²²
		**111	Halife Abdülmecit'in oğlu Ömer Faruk Efendi'nin Yatak Odası ²³
		**112	Birinci Kadınefendi Dairesi Salonu

KULLANIMI ve/veya ADI

Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ	CUMHURİYET DÖNEMİ
**113	Başkadınefendi Dairesi ve Koridoru ve Abdesthanesi	
**114	I. Oda	Atatürk döneminde Ser-yaverlik Odası; İ.Inönü döneminde Erdal İnönü'nün Yatak Odası
**115	II. Oda	Atatürk döneminde Kab-tib-i Umumi'nin Yatak Odası; İ.Inönü döneminde kızı ve annesinin Yatak Odası
**116	III. Oda	
**117	Hamam	
**118	IV. C	Atatürk döneminde Da-hiliye Vekili'nin Yatak Odası
**119	Medhal ve Abdesthane	
**120	V. Oda	Atatürk döneminde Emirberler Yatak Odası
**121	VI. Oda	Atatürk döneminde Da-hiliye Vekili'nin Yatak Odası; İ.Inönü döneminde Sih-hiye Vekili Refik Say-dam'in Odası
122	Musandra ve Merdiven	
**123	Kiler Odası	
*124	Merdiven ve Salon	
*125	Koridor	
*126	I. Oda	Atatürk döneminde Re-cep Zühtü Bey'in Odası
*127	II. Oda	Atatürk döneminde Ce-vat Abbas Bey'in Odası Yaverler Yatak Odası
*128	III. Oda	
*129	Sofa ²⁴	
*130	Aralık Mahalli	
*131	IV. Oda ²⁵	
*132	Küçük Oda ²⁶	
*133	— ²⁷	
*134	Koridor ve Salon Merdi-veni	
*135	Medhal	
*136	— ²⁸	
*137	— ²⁸	
*138	— ²⁸	
*139	Yemek Odası	
*140	Koridor	
*141	Medhal	
*142	I. Oda	
*143	II. Oda	
*144	III. Oda	
*145	Medhal ve abdesthane	
*146	I. Oda	
*147	II. Oda	
*148	III. Oda	
*149	Medhal	
*150	I. Oda	
*151	II. Oda	
**152	Koridor	
**153	Sofa ²⁹	
**154	I. Oda	
**155	II. Oda	

KULLANIMI ve/veya ADI

Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ	CUMHURİYET DÖNEMİ
**156	III. Oda	
**157	Musandra	
**158	Sofa ³⁰	
**159	I. Oda	
**160	II. Oda	
**161	III. Oda	
**162	—	
**163	Medhal ³¹	
**164	I. Oda	
**165	II. Oda	
**166	Koridor	
**167	Medhal	
**168	I. Oda	
**169	II. Oda	
**170	III. Oda	
**171	Musandra	
**172	Medhal	
**173	I. Oda	
**174	II. Oda	
**175	III. Oda	
**176	IV. Oda	
**177	Musandra	
**178	Koridor	
**179	Medhal	
**180	I. Oda	
**181	II. Oda	
**182	III. Oda	
**183	Musandra	
**184	II. Kadınefendi Dairesi Medhali	
**185	I. Oda	
**186	II. Oda	
**187	III. Oda	
**188	Musandra	
**189	Salon	
*190	Alt kat Hamamlar Kori-doru	
*191	Alt kat II. Büyük Salon ve Merdiven	
*192	Koridor	
*193	Medhal	
*194	I. Oda	
*195	II. Oda	
*196	III. Oda	
*197	Medhal ve Abdesthane	
*198	I. Oda	
*199	II. Oda	
*200	III. Oda	
*201	Kahve Ocağı	
*202	Koridor	
*203	Dişçi Odası ³²	
*204	Hazinedarlar Odasının Medhali	
*205	I. Oda	
*206	II. Oda ³³	
*207	III. Oda	
*208	II. Kadınefendi Dairesi Medhali ³⁴	
*209	I. Oda	

KULLANIMI ve/veya ADI		KULLANIMI ve/veya ADI	
Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ	Oda No ¹	CUMHURİYET ÖNCESİ
	CUMHURİYET DÖNEMİ		CUMHURİYET DÖNEMİ
*210	II. Oda	*229	I. Oda
*211	III. Oda	*230	II. Oda
*212	Alt Kat son salon	*231	III. Oda
**213	Daire Medhali	*232	IV. Oda
**214	I. Oda		
**215	II. Oda		
**216	III. Oda		
**217	Musandır		
*218	Alt kat Daire Medhali		
*219	I. Oda		
*220	II. Oda		
*221	III. Oda		
*222	Validé Dairesi Medhali Üst katı	301	Muayede Salonu İstirahat Odası
**223	I. Oda	302	Muayede Salonu İstirahat Odası
**224	II. Oda	303	Muayede Salonu İstirahat Odası
**225	III. Oda	304	Muayede Salonu Köşe Odası
**226	IV. Oda		
**227	Merdiven ve Musandır		
*228	Sofa		

NOTLAR

¹Numaraların yanındaki (*) zemin katı, (**) ise birinci katı belirtmektedir.

²1924 tutanağında 29 no.lu odanın karşısına birsey yazılmamıştır. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre "Dinlenme Odası" olarak belirtilmiştir.

³1924 tutanağında 32 no.lu odanın karşısına birsey yazılmamıştır. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre "Dinlenme Odası" olarak belirtilmiştir.

⁴1924 tutanağında 36 no.lu odanın karşısına birsey yazılmamıştır. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre "Veliahıt'ın Dinlenme Odası" olarak belirtilmiştir.

⁵1924 tutanağında 40 no.lu odanın karşısına birsey yazılmamıştır. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere dayanarak "Veliahıt'ın Kabul Odası" olarak belirtilmiştir.

⁶1924 tutanağında 41 no.lu odanın karşısına birsey yazılmamıştır. Ancak Somaki Oda'ya bu odadan geçilerek girildiği için bu biçimde belirtilmiştir.

⁷1924 tutanağında "Sarı Oda" olarak belirtilmiştir. Bugün "Müzik Odası" olarak tanımlanmaktadır.

⁸1924 tutanağında "Müzik Odası" olarak geçmektedir. Ancak bugün Müzik Odası olarak bu odanın yanındaki 47 no.lu oda tanımlanmaktadır.

⁹1924 tutanağında Camlı Köşk ve birimlerine ilişkin "51-57" arasındaki numaralar. Camlı Köşk bu plana eklenmediğinden gösterilmemiştir.

¹⁰1924 tutanağında herhangi bir tanımlama yoktur. Yalnız "Eşya yoktur" notu bulunmaktadır.

¹¹1924 tutanağında herhangi bir tanımlama yoktur. Yalnız "Eşya yoktur" notu bulunmaktadır.

¹²1924 tutanağında "Harem'de Kırmızı Oda" olarak kayıtlıdır, bugün "Validé Sultan Kabul Odası" olarak tanımlanmaktadır.

¹³1924 tutanağında herhangi bir kayıt yoktur.

¹⁴1924 tutanağında "Harem Dairesi Üst Kat I.Salon" olarak kayıtlıdır.

¹⁵Saray içinde "77" numaraya rastlanmamıştır.

¹⁶1924 tutanağında "Yemek Odası" olarak kayıtlıdır. Bugün "Abdülmecit'in Yatak Odası" diye tanımlanmaktadır.

¹⁷1924 tutanağında "Harem Dairesinde Alt Kat I.Salon" olarak kayıtlıdır. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre burada "Harem Binek

Salonu" diye belirtilmiştir.

¹⁸1924 tutanağında 91 no.lu odanın karşılığında birsey yazılı değildir. Buradaki tamımlama Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre yapılmıştır.

¹⁹1924 tutanağında herhangi bir kayıt yoktur.

²⁰1924 tutanağında herhangi bir kayıt yoktur. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre "Dürrü Şehvar'ın Yatak Odası" olarak belirtilmiştir.

²¹1924 tutanağında "Üst Kat II.Salon" olarak kayıtlıdır.

²²1924 tutanağında herhangi bir kayıt yoktur. Zarif Orgun'un verdiği bilgilere göre "I.Kađinefendi Yatak Odası" olarak belirtilmiştir.

²³1924 tutanağında herhangi bir kayıt yoktur. Bu bilgi Zarif Orgun'dan almıştır.

²⁴1924 tutanağında "IV.Oda" olarak kayıtlıdır.

²⁵1924 tutanağında "Koridor" olarak kayıtlıdır.

²⁶1924 tutanağında "Salon Merdiveni" olarak kayıtlıdır. "132" numara, Dolmabahçe Sarayı içinde iki yerde bulunmaktadır; bunlardan biri zemin katta, diğeri ise birinci kattadır. Birbirini izleyen numaralar dikkate alındığında üst kattaki odanın numarasının "122" olması gereği izlenimi uyaran ve böyle belirtilmiştir.

²⁷Aynı kapı numarası iki yerde bulunmaktadır. Biri zemin katta, diğeri ise birinci kattadır. "132" no.lu odada olduğu gibi birbirini izleyen numaralar dikkate alınarak zemin kattaki numaranın doğru olduğu kabul edilmiştir.

²⁸Dolmabahçe Sarayı içinde bütün odaların kapılarında numaralar bulunmaktadır. Fakat "135, 136 ve 137"nci kapı numaralarına hiçbirerde rastlanmamıştır. Ancak 1924 tutanağında "135-I.Oda, 136-II.Oda, 137-III.Oda" olarak kayıtlıdır.

²⁹1924 tutanağında "Medhal ve Abdethane" olarak kayıtlıdır.

³⁰1924 tutanağında "Koridor ve Abdethane" olarak kayıtlıdır.

³¹1924 tutanağında "Koridor ve Salon" olarak kayıtlıdır.

³²Saray içinde "203" no.lu oda bulunamamıştır. Bu numara bölgesinde tek boş odanın burası olması ve numaralamaların gidişi bu odanın "203" no.lu olması gereği izleniminin vermektedir.

³³"206" numara sarayda herhangi bir kapının üzerinde bulunamamıştır. Ancak "205" ve "207" numaralı odaların arasında kalan odanın üzerinde numara olmadığından bu odanın "206" no.lu oda olduğu tahmin edilmektedir.

³⁴1924 tutanağında "184" ve "208" no.lu odaların karşılığında "II.Kadin Dairesi" kaydı vardır.